

องค์ความรู้
 “หัตถกรรมกระเป๋าเตยหนามจักสาน.....เส้นสายงานศิลป์”

โดย
 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 และ
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
 ร่วมกับ
 วิชาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา
 อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีพันธกิจการบริการวิชาการแก่สังคมที่มุ่งเน้น “สถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ภายใต้วิสัยทัศน์ “คลังปัญญาแห่งชายแดนใต้” องค์ความรู้เรื่อง “หัตถกรรมกระเป๋าย่อยนามจักสาน.....เส้นสายงานศิลป์” เล่มนี้ เป็นงานที่เกิดจากการสังเคราะห์หรือตกผลึกจากพันธกิจด้านงานวิจัย 3 เรื่อง และงานบริการวิชาการ 1 เรื่อง อันประกอบด้วย 1) งานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 2) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าย่อยนามจักสาน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 3) งานวิจัยเรื่อง การสร้างแบรนด์ “Duri” กระเป๋าย่อยนามจักสานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 4) งานบริการวิชาการเรื่อง โครงการออมสินยุวพัฒน์รักษ์ถิ่น : การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา

โดยองค์ความรู้เรื่องนี้ประกอบด้วยเนื้อหาหลัก 3 ส่วนอันได้แก่ 1) องค์ความรู้ต้นน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องการเตรียมวัตถุดิบเส้นเคียวเย็บเพื่อการจัดจักสาน 2) องค์ความรู้กลางน้ำ ซึ่งเป็นเรื่องของการจักสานและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าย่อยนามจักสาน 3) องค์ความรู้ปลายน้ำ เป็นเรื่องของการทำการตลาดและการสร้างแบรนด์ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้เรื่อง “หัตถกรรมกระเป๋าย่อยนามจักสาน.....เส้นสายงานศิลป์” เล่มนี้ จะสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในงานหัตถกรรมเย็บเย็บจักสานได้อย่างลุ่มลึก ถ่องแท้มากขึ้น รวมถึงสามารถสร้างจิตสำนึกของความภาคภูมิใจในงานหัตถกรรมจักสานซึ่งเป็นภูมิปัญญาจังหวัดชายแดนใต้ รวมถึงเป็นภูมิปัญญาไทยได้อีกทางหนึ่ง

คณะผู้จัดทำ

30/9/64

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	4
องค์ความรู้ต้นน้ำ : การเตรียมวัตถุดิบเส้นเตยหนาม	5
องค์ความรู้กลางน้ำ : การจักสาน/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า	8
องค์ความรู้ปลายน้ำ : การตลาดและการสร้างแบรนด์	11
เอกสารอ้างอิง	21

บทนำ

ชื่อองค์ความรู้ “หัตถกรรมกระเป๋าย่อยหนามจักสาน.....เส้นสายงานศิลป์”

โดย หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผู้รับผิดชอบ 1. รองศาสตราจารย์อัปสร อีซอ
2. อาจารย์จิราพร เกียรติคุณมล

ภายใต้ความร่วมมือจากธุรกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา
อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

บทเกริ่น

อันเนื่องมาจากการปฏิบัติพันธกิจด้านงานวิจัยและพันธกิจด้านงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงาน
หัตถกรรมกระเป๋าย่อยหนามจักสานดังนี้

งานวิจัย

- นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
- การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายกระเป๋าย่อยหนามจักสาน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
- การสร้างแบรนด์ “Duri” กระเป๋าย่อยหนามจักสานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

งานบริการวิชาการ

- โครงการออมสินยุวพัฒน์รักษ์ถิ่น : การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพ
วังพญา

ซึ่งจากการปฏิบัติพันธกิจด้านงานวิจัยและงานบริการวิชาการดังกล่าว ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา มียอดขายเพิ่มขึ้นจากเดิม 125% อีกทั้งผลงานการพัฒนา
กระเป๋าย่อยหนามจักสาน ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวด Idnovation 2020 นวัตกรรมเพื่อการ

ว้าว ควาย ฯลฯ เข้ามารบกัน ทั้งนี้เมื่อตัดกอเตยหนามออกจากต้นแล้ว ต้นเตยหนามจะออกยอดออกใบ มาอีก ซึ่ง ณ พื้นที่ที่ศึกษาตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ต้นเตยหนามที่นี้มี 2 สายพันธุ์ ดังนี้

- 1) เตยนา ซึ่งหนามเตยมีสีเหลือง ใบแวววาว นุ่ม ไม่มัน เหมาะที่จะนำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องการความสวยงาม ละเอียดประณีต เช่น กระเป๋า ตะกร้า กล่องเอนกประสงค์ ฯลฯ
- 2) เตยน้ำ โดยหนามเตยมีสีแดง ใบบาน ยาว มักขึ้นตามบึงที่มีแหล่งน้ำ (จึงได้ชื่อว่าเตยน้ำ) ใบมักจะมัน เหมาะที่จะนำมาจักสานเป็นเสื่อ ทั้งนี้วัสดุ/วัตถุดิบ อุปกรณ์ ขั้นตอนการทำ ตลอดจนเคล็ดลับในการทำ “หัตถกรรมกระเป๋าเตยหนามจักสาน...เส้นสายงานศิลป์” มีดังนี้

วัสดุ/วัตถุดิบ

1. ใบเตยหนาม
2. น้ำ
3. สีย้อมกก
4. ส้มแขก

อุปกรณ์

1. มีดพร้า
2. เส้นเอ็นหรือมิด
3. ก่องไม้ทำเส้นเตย
4. กรรไกร
5. หม้อต้ม (สำหรับต้มใบเตย)
6. กระทะ (สำหรับย้อมสีใบเตย)
7. เตาแก๊สหรือเตาถ่าน

ขั้นตอนการทำเส้นวัตถุดิบเตยหนามเพื่อใช้ในการจักสานกระเป๋า

1. ตัดต้นเตยหนามออกจากกอ เลือกเฉพาะใบที่อยู่ส่วนกลางของกอ ที่มีความยาวขนาด 1-1.5 เมตร ซึ่งเหมาะสำหรับทำกระเป๋า
2. เอาหนามเตยออกโดยใช้เส้นเอ็น
3. ทำเส้นเตยหนาม โดยใช้อุปกรณ์ก่องไม้รูดตัดเส้นเตยให้เป็นเส้นๆ ตามขนาดที่กำหนด
4. นำเส้นเตยที่ได้ไปต้มในน้ำเปล่าให้สุก ซึ่งเส้นเตยจะเปลี่ยนเป็นสีขาว
5. นำเส้นเตยที่สุกไปแช่น้ำเปล่า 1 คืน
6. นำไปตากแดดจัด ให้เส้นแห้งสนิทประมาณ 3 วัน
7. ทำเตยย้อมสี โดยต้มน้ำ ใส่สีย้อมกกและส้มแขก เพื่อให้เส้นแวววาว ต้มนาน 10-15 นาที

จากนั้นนำไปล้างน้ำให้สะอาดจนน้ำใสและสีไม่ติดมือ

8. นำเตยย้อมสีไปตากให้แห้งในที่ร่ม ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 วัน
 9. นวดเส้นเตยทีละเส้นให้นิ่มโดยใช้ไม้ไผ่ ไม้บรรทัดเหล็ก หรือกรรไกร
 10. มัดเส้นเตยหนามให้มีขนาดและความยาวเท่าๆ กัน เก็บใส่ถุง เก็บไว้ในที่ร่ม พร้อมทั้งจะนำไปใช้สานแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตามต้องการ
- ทั้งนี้ขั้นตอนการทำเส้นวัตถุดิบเตยหนามเพื่อใช้ในการจักสานกระเป๋าดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการทำเส้นวัตถุดิบเตยหนามเพื่อใช้ในการจักสานกระเป๋าด

เคล็ดลับ

1. **การตัด/เก็บต้นเตยหนาม** ต้นเตยที่จะนำกระเป๋าจักสานนั้น ต้องเป็นเตยนา ซึ่งสามารถพบได้ตามท้องนาริมบึงน้ำ ในการทำกระเป๋าคควรเลือกตัดเฉพาะกอที่มีใบยาวประมาณ 1-1.5 เมตร คัดเลือกเฉพาะใบยอดที่อยู่ส่วนกลางด้านใน ซึ่งแต่ละใบจะสามารถแยกย่อยได้อีกประมาณ 5-6 ใบ
2. **การเอาหนามออก** ใช้เส้นเอ็นพันระหว่างนิ้วชี้(หรือนิ้วกลางตามถนัด) กับนิ้วโป้ง ผูกเงื่อนแบบสามารถรูดเลื่อนเข้าออกได้ รูดเตยหนามจากหัวไปท้ายออก ใช้เส้นเอ็นเอาหนามที่ขอบและด้านหลังใบออก โดยริดจากโคนไปหาปลายใบตามยาว จะสะดวกรวดเร็วกว่าการใช้มีด
3. **การรีดเส้น** ควรใช้เครื่องรีดเส้น ซึ่งเป็นอุปกรณ์การรีดใบเตยหนามที่ทำจากแผ่นไม้ประกบกัน โดยมีแผ่นเหล็กด้านในเพื่อใช้รีดใบเตยหนาม จะช่วยให้ได้ใบเตยหนามที่มีขนาดความยาวและเรียบเท่าๆ กันอย่างสม่ำเสมอ
4. **การต้มและการทำสี** ควรใช้น้ำที่ใสสะอาด โดยการนำน้ำมาใส่ภาชนะและพักไว้ปล่อยให้สิ่งสกปรกตกตะกอน ใช้แต่น้ำที่ใสสะอาดข้างบนในการต้มเส้นเตยหนาม ใช้สีย้อมกกแทนสีธรรมชาติ และใส่ส้มแขกขณะต้มทำสี จะช่วยให้ได้เส้นเตยหนามที่สีสวยแวววาว

5. **การตากหรือทำให้แห้ง** การตากเส้นเตยหนามที่ต้มหรือย้อมสี ควรตากแดดอ่อนๆ หรือ ตากแดดในที่ร่มเพื่อไม่ให้เส้นกรอบ และตากให้แห้งสนิท

6. **การทำให้เส้นนิ่ม** นำเส้นเตยหนามที่ต้มหรือย้อมสีแล้ว นำมารีดที่ละเส้นโดยใช้กรรไกร จะช่วยให้เส้นนิ่ม นุ่มสัมผัส

7. **การเก็บรักษา** โดยมัดเส้นเตยหนามให้มีขนาดและความยาวเท่าๆ กัน เก็บใส่ถุง เก็บไว้ใน ที่ร่ม อากาศถ่ายเทได้สะดวก จะทำให้เส้นเตยหนามไม่อับชื้นและไม่ขึ้นรา สามารถเก็บวัตถุดิบเตยหนาม ได้นานเป็นปี

องค์ความรู้กลางน้ำ : การจักสาน/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า

จากเดิมที่ต้นเตยหนาม เป็นวัชพืชที่ขึ้นอยู่ทั่วไป แต่ด้วยภูมิปัญญาของคนสมัยก่อน ที่ได้รับการ ถ่ายทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษชาวอินโดนีเซีย ที่อพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทยทางตอนใต้ ตั้งแต่จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล ตรัง และกระบี่ ที่คิดค้นหาวิธีนำวัสดุทางธรรมชาติ มา สร้างสรรค์เป็นข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้ 1) เสื่อ สำหรับปูนั่ง นอน ละหมาด หรือ แม้กระทั่งปูรองศพผู้ตายนำไปฝังกุโบร์หรือสุสานของชาวมุสลิม 2) เหมอ ซึ่งไว้ใส่ข้าวเปลือก ข้าวสาน อาหารแห้ง 3) จง สำหรับใส่เกลือ กะปิ ของใช้ในครัวเรือนต่างๆ 4) ขมุกยา ไว้ใส่ยาเส้น ใบจาก และ สตางค์ 5) ขมุกตีนช้าง ไว้ใส่เครื่องประดับตกแต่งต่างๆ

อย่างไรก็ตาม เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเตยหนามให้มีหลากหลาย มากขึ้น จากเดิมที่จักสานเพื่อไว้ใช้กันในครัวเรือน เริ่มเป็นการสานจำหน่ายเชิงพาณิชย์ มีทั้งเป็นของ ฝาก ของที่ระลึก เครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระเป๋า หมวก กล่องเอนกประสงค์ ปกสมุด ปกแฟ้ม ของใส่ โทรศัพท์ ใส่แว่นตา ใส่แทปเล็ต ฯลฯ

ขั้นตอนการจักสาน/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า

ขั้นตอนการจักสาน/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามจักสาน มีดังนี้

1. การสานขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ โดยนำเส้นเตยหนามที่พร้อมใช้พับกึ่งกลาง ให้เริ่มสานจากกึ่งกลาง โดยนำ 2 เส้นมาสานเป็นลายขัดหรือเรียกว่าลายหนึ่ง ในลักษณะยกหนึ่งข่มหนึ่งไปเรื่อยๆ จักสานเป็น กระเป๋าโดยใช้กล่องบล็อกไม้เป็นแม่พิมพ์ สานจนขึ้นรูปได้ตามผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ สานเก็บขอบริมให้ สวยงาม ทั้งนี้ระหว่างการสานให้ฉีบน้ำพรมเป็นระยะๆ เพื่อให้เส้นนิ่ม

2. ประกอบ/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนแยกย่อย ดังนี้

2.1 ตัดหนังเก็บมุมกระเป๋า 4 มุม เพื่อความแข็งแรงและสวยงาม

2.2 ตัดแผ่นโคเฟรน ประมาณ 3 นิ้ว ติดที่ขอบกระเป๋าด้านในส่วนบนด้วยกาวบอนเท็กซ์

เพื่อการทรงตัวที่แข็งแรงของกระเป๋า

- 2.3 ตัดหนังเป็นสายเชื่อมติดกับด้ามจับกระเป๋ โดยใช้กระดุมแป๊กยึดติด
- 2.4 นำชุดสายหนังพร้อมด้ามจับ ติดกับตัวกระเป๋ โดยใช้กระดุมแป๊ก
- 2.5 เย็บผ้าซับในพร้อมช่องซิป จากนั้นนำมาประกอบเย็บติดด้านในกระเป๋
- 2.6 ติดฟุ่คล้องด้ามจับเพื่อเพิ่มความสวยงาม

ลวดลายของการสาน

ลวดลายของการสานเตยหนาม สามารถทำได้หลายลวดลาย อาทิ ลายขัด ลายหนึ่ง ลายสอง ลายสาม ลายดอกพิกุล ลายงูเหลือม ลายอกปู ลายลูกแก้ว ลายกระดานหมากรุก ซึ่งปัจจุบันมีการคิดดัดแปลงขึ้นเป็นลายใหม่ๆ เพิ่มเติม เช่น ลายอาส๊ะ ลายจัสตาโม ลายทะเลแหวก ฯลฯ

การให้สี

แม่สีหลัก มี 3 สี คือแดง เหลือง และน้ำเงิน ส่วนสีดำและขาวไม่ใช่แม่สี

โทนสี จะแบ่งเป็น สีโทนร้อน สีโทนเย็น และสีโทนกลาง(เหลือง-ม่วง) อย่างไรก็ตามการให้สีสามารถทำได้ในลักษณะการให้น้ำหนักอ่อน กลาง เข้ม เข้มสุด ทั้งนี้การให้สีผลิตภัณฑ์จักสานเตยหนาม สามารถทำได้ดังนี้

1. สีโมโนโทน(monotone color) เป็นการให้สีเพียงโทนสีเดียวในการทำงาน แต่ในโทนสีนั้นๆ จะมีน้ำหนักอ่อน กลาง เข้ม และเข้มสุด
2. สีกลมกลืน(Harmony color) เป็นการไล่สีน้ำหนักของเฉดสี หรือการเปลี่ยนน้ำหนักของเฉดสีให้มีความเชื่อมต่อกัน หรือกลมกลืนเข้าหากัน
3. สีคู่ตรงข้าม(contrast color) เป็นการให้สีคู่ตรงข้ามกันในวงจรสีหรืออาจจะเป็นโทนสีที่แตกต่างกัน

วิธีการเก็บรักษา

เก็บรักษาผลิตภัณฑ์ที่จักสานไว้ในที่ร่ม ไม่ให้เปียกหรือถูกน้ำฝน เพราะจะทำให้เกิดเชื้อราได้ง่ายในส่วนของการทำความสะอาด ให้ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำเปล่าหรือน้ำนมแมวแล้วเช็ด ผลิตภัณฑ์จะดูสะอาดใหม่อยู่เสมอ

เคล็ดลับ

การจัดสานแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเตยหนามเป็นวัสดุหลัก อาจมีการประกอบด้วยวัสดุอื่น เพื่อให้เกิดความแข็งแรง เรียบร้อย หรือสวยงาม ควรดำเนินงานตามมาตรฐานชุมชนผลิตภัณฑ์เตยหนามที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (2558) กำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

-ลักษณะทั่วไป ต้องมีรูปทรงสวยงาม เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย ไม่บิดเบี้ยว หรือเอนเอียง ต้องไม่มีราปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตลอดชิ้นงาน

-เส้นใบเตยหนาม ต้องมีขนาดเส้นสม่ำเสมอ ไม่มีจุดด่าง รอยด่าง หรือกระ อย่างเด่นชัด ต้องเรียบ มั่นเงา นุ่ม เหนียว ไม่เปราะ ขาด หรือแตก

-การจักสาน ต้องเรียบเสมอกัน แน่นหนา มีช่องไฟสม่ำเสมอ เส้นไม่บิด หัก งอ ขาด หรือแตก

-ลวดลาย (ถ้ามี) ต้องประณีต สวยงาม สม่ำเสมอ และต้องไม่เห็นรอยต่อตลอดชิ้นงานอย่างเด่นชัด

-สี (ถ้ามี) ต้องมีสีสม่ำเสมอ ยกเว้นกรณีที่มีการย้อมไล่ระดับสี หรือสาดสลับสีในชิ้นงานเดียวกัน สีต้องไม่ตก และเมื่อลูบผลิตภัณฑ์แล้วสีต้องไม่ติดมือ

-การเก็บริม ต้องเรียบรอยสวยงาม ประณีตสม่ำเสมอตลอดชิ้นงาน

-การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี) การประกอบด้วยวัสดุอื่นเพื่อให้เกิดความแข็งแรง มั่นคง สวยงาม ต้องมีความประณีต เหมาะสม ติดแน่น คงทน

-การเคลือบเงา (ถ้ามี) ต้องเรียบ มีความเงาสม่ำเสมอ ไม่กรอบ ไม่แตก ไม่หลุดลอก ไม่เป็นเม็ด และไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงามตามธรรมชาติ

-การใช้งาน ต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

-การบรรจุ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผลิตภัณฑ์จากใบเตยหนามในภาชนะบรรจุที่สะอาด เรียบร้อย และแข็งแรงพอที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์จากใบเตยหนามได้

ทั้งนี้ภาพการจักสานแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การจักสาน/แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า

องค์ความรู้ปลายน้ำ : การตลาดและการสร้างแบรนด์

การศึกษาความต้องการของลูกค้า

จากการสนทนากลุ่มจากภาคีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา คนกลาง ลูกค้า และผู้รู้ด้านงานออกแบบหรืองานศิลปะ เกี่ยวกับรูปแบบลักษณะผลิตภัณฑ์กระเป๋าจักสานที่ชื่นชอบมากที่สุด ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในสัดส่วน 2 ใน 3 ของทั้งหมด ชื่นชอบแบบกระเป๋าเรียบๆ สีธรรมชาติ อาจจะสีขาวหรือสีโอ๊ค จักสานฝีมือละเอียด เก็บรายละเอียดได้เรียบร้อย มีสายสำหรับหิ้วสะพาย รวมถึงด้ามจับที่เป็นไม้สำหรับถือหิ้วกระเป๋า (โดยถอดสายเก็บ) ข้างในบุผ้า ปากกระเป๋าอาจใส่ชิปหรือติดแป็ก เน้นปากกระเป๋ากว้างเพื่อให้ใส่ของหรือหยิบของได้ง่าย ขนาดกระเป๋าควรใหญ่พอสมควร ให้สามารถใส่เอกสารหรือโน้ตบุ๊กขนาด A4 ได้ ที่มุมกระเป๋ามีการใช้หนังเก็บมุม กันมุมแตก ควรมีวัสดุตกแต่งหรือเครื่องประดับตกแต่งเพื่อเพิ่มความเก๋ไก๋ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 1 ใน 3 ทั้งกลุ่มผู้รู้และลูกค้าบางส่วน ได้เสนอแนะให้สร้างความต่างจากกระเป๋าจักสานโดยทั่วไป โดยการทำกระเป๋าเดย์น้ามสีสด เช่น สีแดง สีม่วง สีส้ม ฯลฯ อาจพัฒนารูปทรงกระเป๋าแบบใหม่ๆ ลวดลายใหม่ๆ หรือใช้วัสดุในการตกแต่งกระเป๋าที่แตกต่างจากทั่วไป

การกำหนดลูกค้าเป้าหมาย

การดำเนินงานทางการตลาดในการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ จำเป็นต้องกำหนดตลาดเป้าหมายหรือลูกค้าเป้าหมาย เนื่องจากจัดเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการดำเนินงานทางการตลาด ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเดย์น้ามจักสานที่พัฒนา จักรตลาดเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงวัยทำงาน อายุ 35 Up รายได้ระดับปานกลางขึ้นไป (C+ Up) อาศัยอยู่ในเมือง ทุกจังหวัด ทุกภาค ทั่วประเทศ เป็นคนชอบงานหัตถกรรม งานจักสาน งาน Craft หรือ Handmade ชอบความเก๋ไก๋ มีสไตล์ ชื้อสินค้าโดยคำนึงถึงคุณภาพและอัตลักษณ์ที่แตกต่าง

ผลิตภัณฑ์

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา ซึ่งวิจัยแบ่งการทำงานได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนพัฒนา ภาคีที่เกี่ยวข้อง (ผู้ผลิต คนกลาง ลูกค้า และผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบ) เสนอให้พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋า โดยผสมผสานวัตถุดิบเดย์น้าม กับ วัตถุดิบขนนกหรือกรงนก, ผ้าปาเต๊ะ และหนัง 2) การปฏิบัติการพัฒนา ได้มีการจัดทำผลงานกระเป๋าเดย์น้ามสร้างสรรค์ 3 Set ดังนี้ Set

“Binlala”, Set “Patival” และ Set “Banarock” 3) การสรุปผลการพัฒนา จากการสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย พบว่า Set “Banarock” ลูกค้ามีความพึงพอใจโดยรวมสูงสุด ซึ่งภายหลังได้พัฒนาต่อยอดเป็น Set “Gradient” ซึ่งมีความหมายว่าไล่สี เนื่องจากในแต่ละเส้นของเตยหนามที่นำมาจักสาน จะมีการย้อมสีถึง 3 สีในเส้นเดียวกัน ซึ่งมีทั้งการไล่สีแบบกลมกลืนกัน (Harmony) และการไล่สีแบบตรงกันข้าม (Contrast) โดยในส่วนของด้ามจับ เป็นการสั่งทำพิเศษ โดยมีแนวคิดจากคอนนกเกาะ อันเนื่องจากยะลาเป็นเมืองแห่งนก (Bird City) ทั้งนี้ภาพกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ Set “Binlala”, Set “Patival”, Set “Banarock” และ Set “Gradient” ดังภาพที่ 4 ถึง 7

ภาพที่ 4 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ Set “Binlala”

ภาพที่ 5 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ Set “Patival”

ภาพที่ 6 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ Set “Banarock”

ภาพที่ 7 ผลงานกระเป๋าเตยหนามสร้างสรรค์ Set “Gradient”

ราคา

โดยทั่วไปโครงสร้างของราคาขาย จะมาจากต้นทุนบวกกำไร ทั้งนี้ในส่วนของการผลิตภัณฑ์ กระเป๋าเตยหนามจักสาน ต้นทุนจะประกอบด้วย ค่าวัสดุผลิต และค่าแรง คิดเป็นสัดส่วน 30% : 70% ของต้นทุนรวมทั้งหมด โดยต้นทุนค่าวัสดุผลิตประกอบด้วยค่าสีย้อมกก ถ่านเชื้อเพลิง หนึ่ง ด้ามจับ สาย หิ้ว Tag ถุงบรรจุภัณฑ์ น้ำ/ไฟต่างๆ ส่วนค่าแรงประกอบด้วยค่าตัดวัสดุเตยหนาม ค่าจัดทำวัสดุเตยหนาม (ริดหนามออก/ต้ม/ย้อมสี/ตาก/ริดเส้นให้ نرم) ค่าจักสาน ค่าประกอบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ในส่วนของกำไร มักจะบวกเพิ่ม 50% ของต้นทุนเนื่องจากต้องเผื่อเป็นค่าขายให้กับพนักงานขายหรือคนกลาง ค่าขนส่ง ค่าโฆษณา การประชาสัมพันธ์ นั้นเอง

การจัดจำหน่าย

ผลิตภัณฑ์กระเป๋าเตยหนามจักสาน สามารถจัดจำหน่ายได้ทั้งช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออฟไลน์ และแบบออนไลน์ ดังนี้

1. ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออฟไลน์ (Offline Channel)

เป็นช่องทางที่เน้นการมีหน้าร้านเพื่อการจัดจำหน่าย ซึ่งผู้ผลิตอาจจัดจำหน่ายโดยตรงหรือจำหน่ายผ่านคนกลาง ซึ่งเหมาะกับธุรกิจบางประเภทที่ต้องการความน่าเชื่อถือ เพราะได้เห็นสินค้าหรือบริการจริง สามารถสอบถามข้อมูลกับผู้ขายได้ หรือทดสอบก่อนซื้อได้

2. ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ (Online Channel)

เป็นการจัดจำหน่ายโดยใช้เครือข่ายสังคม (social network) เช่น Page Facebook, YouTube, Instagram และ LINE ฯลฯ ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า รวมถึงจำหน่ายสินค้า ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังง่ายต่อการจัดการ ซึ่งปัจจุบันเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

ตัวอย่างช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออฟไลน์และแบบออนไลน์กระเป๋าเตยหนามจักสานแบรนด์ “Duri” ดังภาพที่ 8 และ 9

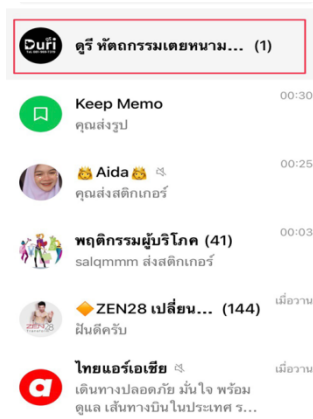
ภาพที่ 8 ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออฟไลน์กระเป๋าเตยหนามจักสาน แบรนด์ “Duri”

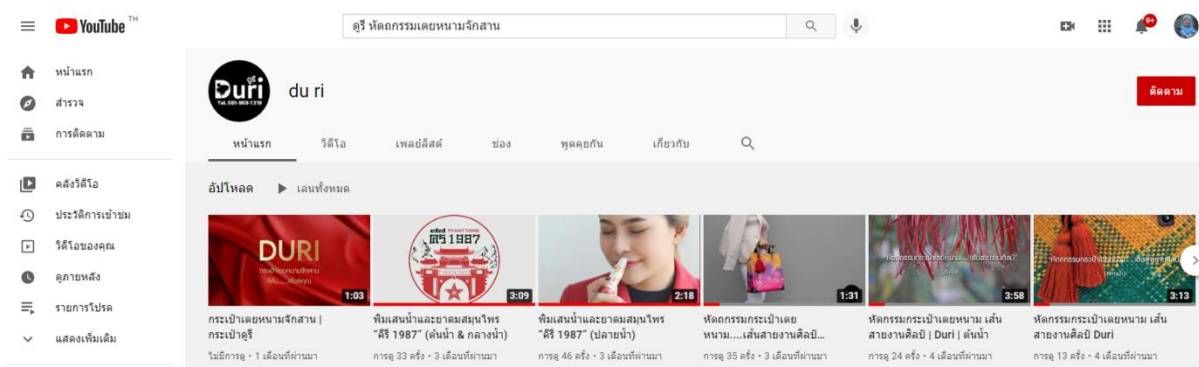
Page Facebook

Instagram

LINE

YouTube

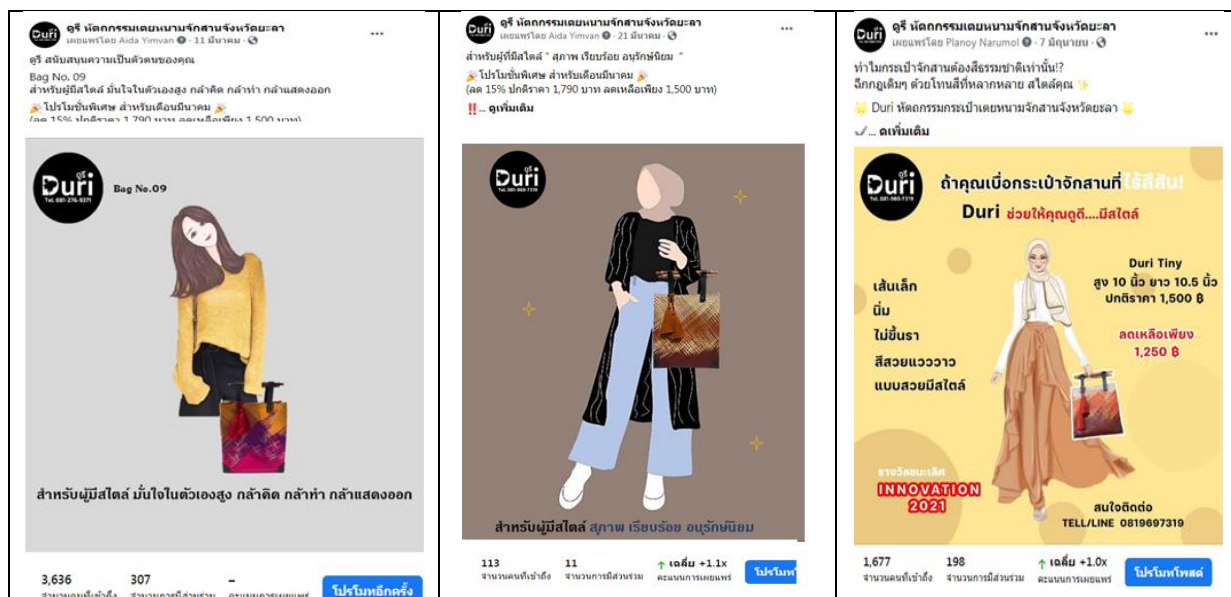
ภาพที่ 9 ช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์กระเป๋าเตยหนามจักสาน

การสร้างแบรนด์และการสื่อสารการตลาด

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลและมีราคาถูกลง ทำให้สินค้าและบริการสามารถพัฒนาให้ทันกันได้ สินค้าและบริการทุกวันนี้ จึงแทบไม่มีความแตกต่างหรือความได้เปรียบเสียเปรียบ ด้วยเหตุนี้เรื่องราวของการสื่อสารและการสร้างแบรนด์จึงมีความสำคัญ ในการทำให้ลูกค้าเห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ รวมถึงตัดสินใจซื้อแบรนด์ของธุรกิจแทนแบรนด์ของคู่แข่ง แบรนด์ทุกวันนี้จึงมีความหมายมากกว่าชื่อ โลโก้ ฉลาก บรรจุภัณฑ์ เพราะแบรนด์เป็นทุกอย่างทุกอย่างของสินค้าหรือบริการที่ประกอบกัน ทั้งส่วนที่จับต้องได้และส่วนที่จับต้องไม่ได้ เพื่อสร้างความหมาย ความผูกพัน ให้เกิดขึ้นในใจของลูกค้า รวมถึงสร้างความแตกต่างจากสินค้าหรือบริการอื่น

ด้วยเหตุนี้การจัดจำหน่ายกระเป๋าเตยหนามจักสาน ควรมีการสร้างแบรนด์ควบคู่ด้วย อีกทั้งควรใช้วิธีการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสาน ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่หลากหลาย ซึ่งสามารถทำได้โดยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การใช้พนักงานขาย การจัดแสดงสินค้า การตลาด

เชิงกิจกรรม การตลาดทางตรง ฯลฯ ทั้งนี้จากงานวิจัยเรื่อง การสร้างแบรนด์ “Duri” กระเป๋าเตย หนามจักสานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ได้ มีพัฒนาการสร้างแบรนด์กระเป๋าเตยหนามจักสาน “Duri” โดยการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสาน 6 เครื่องมือ ดังนี้ 1) การโฆษณา ผ่านสื่อแบนเนอร์และวิดีโอ 2) การส่งเสริมการขาย โดยการให้ส่วนลด 20% จากราคาขายปกติ 3) การตลาดเชิงกิจกรรม ด้วยการจัดโครงการ “Duri เจาะลึกอินไซด์สไตล์ คุณ” 4) การประชาสัมพันธ์ โดยการช่วยเหลือสังคมบริจาคเพื่อเด็กกำพร้าที่ยากจนในพื้นที่ 5) การขายโดยบุคคล โดยการติดต่อบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นตัวแทนจัดจำหน่ายกระเป๋า Duri 6) อื่นๆ อันได้แก่ การโพสต์คำคมที่สอดคล้องกับตัวตนสไตล์ Duri ทั้งนี้ภาพตัวอย่างเครื่องมือสื่อสารการตลาด แบบผสมผสานที่ใช้ในการสื่อสารสร้างแบรนด์ “Duri” ดังภาพที่ 10 ถึง 16

ภาพที่ 10 ตัวอย่างแบนเนอร์โฆษณากระเป๋าแบรนด์ “Duri”

ดูริ หัตถกรรมเตยหนามจักสานจังหวัดยะลา
เผยแพร์โดย Aida Yimvan · 11 มีนาคม · 🌐

ดูริ สนับสนุนความเป็นตัวตนของคุณ
สนใจสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ค่ะ

🌸 โปรโมชันพิเศษ สำหรับเดือนมีนาคม 🌸
(ลด 15% ปกติราคา 1,790 บาท ลดเหลือเพียง 1,500 บาท)

!! ออกแบบโทนีสด้วยตัวคุณเองสามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ค่ะ !!

#กระเป๋า #กระเป๋าจักสาน #กระเป๋ายะนาหม #กระเป๋ายะนาหมจักสาน #หัตถกรรม

1,677 จำนวนคนที่เข้าถึง 198 จำนวนการมีส่วนร่วม ↑เฉลี่ย +1.0x คะแนนการเผยแพร่

[โปรโมทโพสต์](#)

ภาพที่ 11 คลิปวิดีโอโฆษณากระเป๋าสตางค์ “Duri”

Duri หัตถกรรมเตยหนามจักสานจังหวัดยะลา
เผยแพร่โดย Aida Yimvan · 12 มีนาคม ·

มาค่ะ มาสร้างความเป็นตัวตนของคุณด้วย กระเป๋าดูรี
#กระเป๋าดูรี #กระเป๋าจักสาน #กระเป๋ายะลา #กระเป๋ายะลาจักสาน #หัตถกรรม

412 จำนวนคนที่เข้าถึง 20 จำนวนการมีส่วนร่วม - คะแนนการเผยแพร่

[โปรโมทโพสต์](#)

Duri หัตถกรรมเตยหนามจักสานจังหวัดยะลา
เผยแพร่โดย Aida Yimvan · 11 กรกฎาคม เวลา 11:59 น. ·

จัดโปรโมชันให้ลูกค้า Duri Sale 50% ส่งฟรี!
ต้อนรับ !! Hari Raya Edil-Adha !!
!! มีจำกัดเพียง 4 ใบ เท่านั้น !!
Guarantee ผลงานคุณภาพ ด้วยรางวัลชนะเลิศ Idnovation 2020
เส้นเล็ก นุ่ม สีสวย ไม่ซีดจาง แบบมีเอกลักษณ์เฉพาะ
#ดูรี #ดูรีเต็ม

Sale 50 % Free Shipping

กระเป๋าดูรีมีจำกัดเพียง 4 ใบ เท่านั้น!
GUARANTEE ผลงานคุณภาพ
ด้วยรางวัลชนะเลิศ IDNOVATION 2020
เส้นเล็ก นุ่ม สีสวย ไม่ซีดจาง แบบมีสไตล์

950 จำนวนคนที่เข้าถึง 179 จำนวนการมีส่วนร่วม +1.3x คะแนนการเผยแพร่

[โปรโมทอีกครั้ง](#)

ภาพที่ 12 ตัวอย่างการส่งเสริมการขายกระเป๋าดูรีแบรนด์ “Duri”

Duri หัตถกรรมเตยหนามจักสานจังหวัดยะลา
เผยแพร่โดย Aida Yimvan · 17 พฤษภาคม ·

กิจกรรม รับกระเป๋าดูรี รุ่น Limited !! ฟรี !!
แค่ทำตามกติกา ข้างล่างนี้
ตั้งแต่วันนี้-31 พฤษภาคม 64 !! ประกาศผล 5 มิถุนายน 64 !!
#กระเป๋าดูรี #กระเป๋าจักสาน #กระเป๋ายะลา #กระเป๋ายะลาจักสาน #หัตถกรรม

โครงการ Duri เจาะลึกอินไซด์สไตล์คุณ

รับกระเป๋าดูรี รุ่น Limited ฟรี! ดังนี้

1. ถ่ายภาพกับกระเป๋าดูรีใบโปรดมากที่สุดเพียงหนึ่งใบ (ไม่จำกัดวัตถุติดผลิต อาจเป็นหนัง จักสาน ผ้า ฯลฯ) โดยถ่าย 4 ภาพ ทั้งด้านหน้า ด้านหลัง ด้านข้าง และด้านใน
2. บอกเหตุผลทำไมถึงเป็นกระเป๋าดูรีใบโปรดมา 3 ข้อ
3. ส่งข้อมูลมาได้ที่เพจดูรี กระเป๋ายะลาจักสานจังหวัดยะลา

หมดเขต 31 พฤษภาคม 64 นี้ ประกาศผล 5 มิถุนายน 64 ทั้งนี้ 6 ท่านที่ภาพกระเป๋าดูรีและเหตุผลโดนใจทีมงานมากที่สุด รับกระเป๋าดูรี รุ่น Limited ฟรี! 6 ใบ ทุละ 1 ท่าน โดยรางวัลที่ 1 ได้เลือกของรางวัลก่อน และลำดับถัดไปได้เลือกจนหมดของรางวัล

4,460 จำนวนคนที่เข้าถึง 574 จำนวนการมีส่วนร่วม +3.5x คะแนนการเผยแพร่

[โปรโมทอีกครั้ง](#)

ภาพที่ 13 การตลาดเชิงกิจกรรม “Duri เจาะลึกอินไซด์สไตล์คุณ”

Duri **ดูริ นวัตกรรมเคมยเนามจิกสานจังหวัดยะลา** ***
 เพชรโพธิ์ Aporn E-sor 26 มิถุนายน · 3

👉 1 ใบที่อุดซื้อ Duri กับเงิน 100 บาทบริจาคเพื่อเด็กกำพร้าหรือยากจน จังหวัดชายแดนใต้ 👉

ขอบคุณทุกท่านที่ร่วมอุดหนุนกระเป๋า Duri ทำให้มีโอกาสร่วมทำความดีแบ่งปันสู่สังคม รับบุญกุศลกันไปถ้วนหน้ากันนะคะ

#กระเป๋า #กระเป๋าจิกสาน #กระเป๋าคะหมื่น #กระเป๋าคะหมื่นจิกสาน #นวัตกรรม

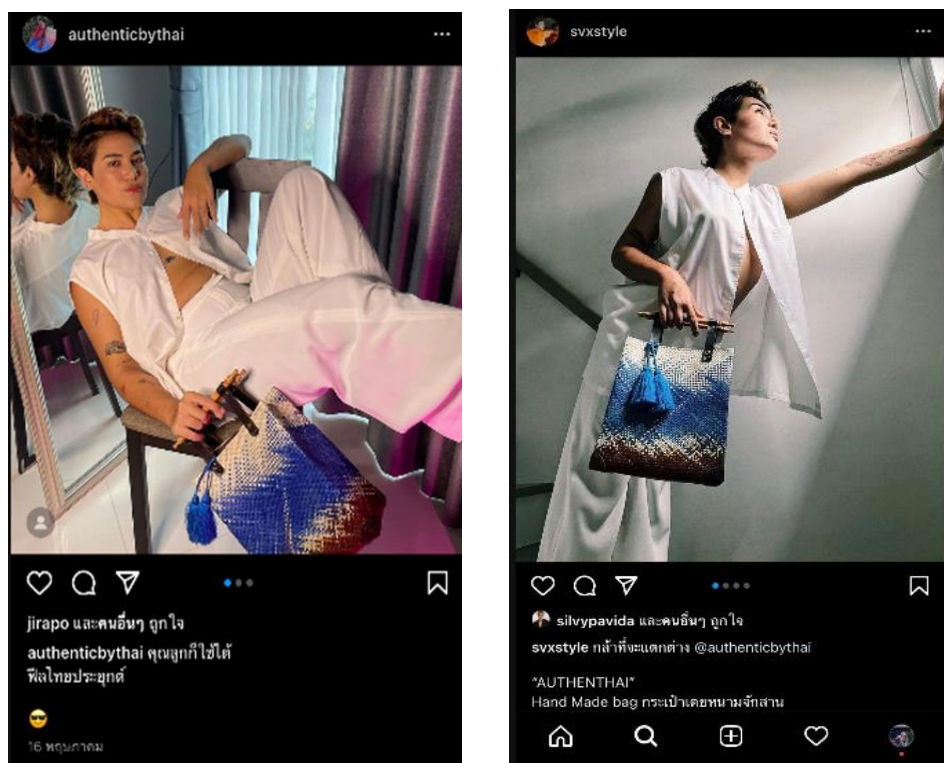

**ขอบคุณลูกค้าทุกท่าน
 ทุกๆกระเป๋า 1 ใบที่จำหน่าย
 Duri จัดสรรเป็นเงินบริจาค 100 บาท**

**ช่วยเหลือเด็กกำพร้าและยากจนจังหวัดยะลา
 จำนวน 5 คนๆ ละ 1,000 บาท
 รวมเงินบริจาคทั้งสิ้น 5,000 บาท**

473 จำนวนคนที่เข้าถึง 68 จำนวนการมีส่วนร่วม ↓ เดลิเวอรี่ -1.0x คะแนนการเผยแพร่ ไปโปรโมตอีกครึ่ง

ภาพที่ 14 การประชาสัมพันธ์แบรนด์ Duri โดยการบริจาคเงินให้เด็กกำพร้าที่ยากจน

ภาพที่ 15 การขายโดยบุคคลกระเป๋าแบรนด์ “Duri”

Duri หัตถกรรมเตยหนามจักสานจังหวัดยะลา
เผยแพร่โดย Apsorn E-sor · 23 ชม. ·

Duri แปลว่า หนาม หรือ ความแหลมคม
ขอโพสต์คำคม ที่สอดคล้องกับตัวตนสไตล์ Duri

**ถ้าคุณหัวเราะฉัน
เพราะฉันประหลาด
ฉันก็จะหัวเราะคุณ
ที่คุณไม่มีอะไร
ต่างจากคนอื่น!**

Lady Gaga

Duri.....ดูดี มีสไตล์
Tel 081-9697319

14,090
จำนวนคนที่เข้าถึง

1,059
จำนวนการมีส่วนร่วม

—
คะแนนการเผยแพร่

ไปรโหมอีกครั้ง

ภาพที่ 16 ตัวอย่างการโพสต์คำคมที่สอดคล้องกับตัวตนสไตล์ “Duri”

เอกสารอ้างอิง

- คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2563). **องค์ความรู้คุณค่าและมรดกทางภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นถิ่นจังหวัดยะลา ภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมจักสานจากใบเตยหนาม ชุมชนสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา**. ยะลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- นิชาวดี ตานีเห็ง และสุไลณี อาแล. (2561). **การสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการจัดตั้งกลุ่มสืบทอดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากเตยหนาม ชุมชนพงบุญโล๊ะ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา**. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, (2558). **มาตรฐานชุมชนผลิตภัณฑ์จากใบเตยหนาม**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก http://tcps.tisi.go.th/pub/tcps58_46.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2564).
- ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ(องค์กรมหาชน). (2562). **งานศิลปหัตถกรรมประเภทจักสานเตยปาดหน่น/ใบลาน**. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก https://www.sacict.or.th/uploads/items/attachments/ff2fd343aadac082034cc28e08000f82/_28f6e940db4f4097ccae214a2b258cd0.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 4 มกราคม 2564).
- อัปสร อีซอ และจิราพร เกียรติินฤมล. (2564). **การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายกระเป๋าย่อยหนามจักสานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา**. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อัปสร อีซอ และจิราพร เกียรติินฤมล. (2564). **รายงานย่อยฉบับสมบูรณ์โครงการอมสินยุวพัฒนรักถิ่น : การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา**. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- อัปสร อีซอ, นันทรัตน์ นามบุรี, ญฐาระวี พงศ์กระพันธ์, มนัส สุทธิการ และวิโรจน์ ไพบุลย์เวชสวัสดิ์. (2564). **นวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบผสมผสานวัตถุดิบของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา**. วารสารดีไซน์เคคโค. 2(1) : 2-13.
- อัปสร อีซอ, นันทรัตน์ นามบุรี, ญฐาระวี พงศ์กระพันธ์, สุกฤตตรา พุ่มแก้ว และวิโรจน์ ไพบุลย์เวชสวัสดิ์. (2564). **การสร้างแบรนด์ “Duri” กระเป๋าย่อยหนามจักสานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา**. ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

บุคลากรกรม

รอปิยะ เย้าะลีมา (ผู้ให้สัมภาษณ์). อัปสร อีซอ (ผู้สัมภาษณ์). ที่สถานประกอบการ 38 หมู่ 2 ตำบล

วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2564.

มาซีเต๊ะ สะมะฮอ (ผู้ให้สัมภาษณ์). อัปสร อีซอ (ผู้สัมภาษณ์). ที่สถานประกอบการ 38 หมู่ 2 ตำบล

วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2564.